

Programma van maatregelen:

Lier – Kanunnik Davidlaan

Het programma van maatregelen geeft een gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen voor de omgang met archeologisch erfgoed bij bodemingrepen. Het beschrijft de aard van deze maatregelen en de uitvoeringswijze van de eventuele maatregelen.

Gemotiveerd advies

Het was tot op heden enkel mogelijk een bureauonderzoek (projectcode 2016J126) uit te voeren. Verder archeologisch vooronderzoek is nodig, maar omwille van technische redenen is de uitvoering daarvan pas mogelijk tijdens de uitvoering van de eigenlijke werken. Het bureauonderzoek laat nog vragen open, waardoor verder archeologisch vooronderzoek nodig is (zie verslag van resultaten). Voor een afweging van de verschillende onderzoeksmethoden die nog in aanmerking komen, verwijzen we naar het onderdeel Onderzoeksmethode in het Programma van maatregelen (zie verder).

Het onderzoeksgebied omvat een wegtracé dat deels in de vallei van de Nete te situeren is. Verder is het te situeren binnen de tweede stadsomwalling van Lier en binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Lier. De Kanunnik Davidlaan gaat bovendien terug op een historische weg. Daardoor is er sprake van archeologisch potentieel. Om na te gaan of resten van de historische voorloper van de huidige weg nog bewaard gebleven zijn, is verder archeologisch vooronderzoek nodig.

Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

Administratieve gegevens

Naam en adres initiatiefnemer: Stad en OCMW Lier, Paradeplein 2 bus 1, 2500 Lier

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Antwerpen, Lier, Lier, Kanunnik Davidlaan, Begijnhof

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

163598, 202323

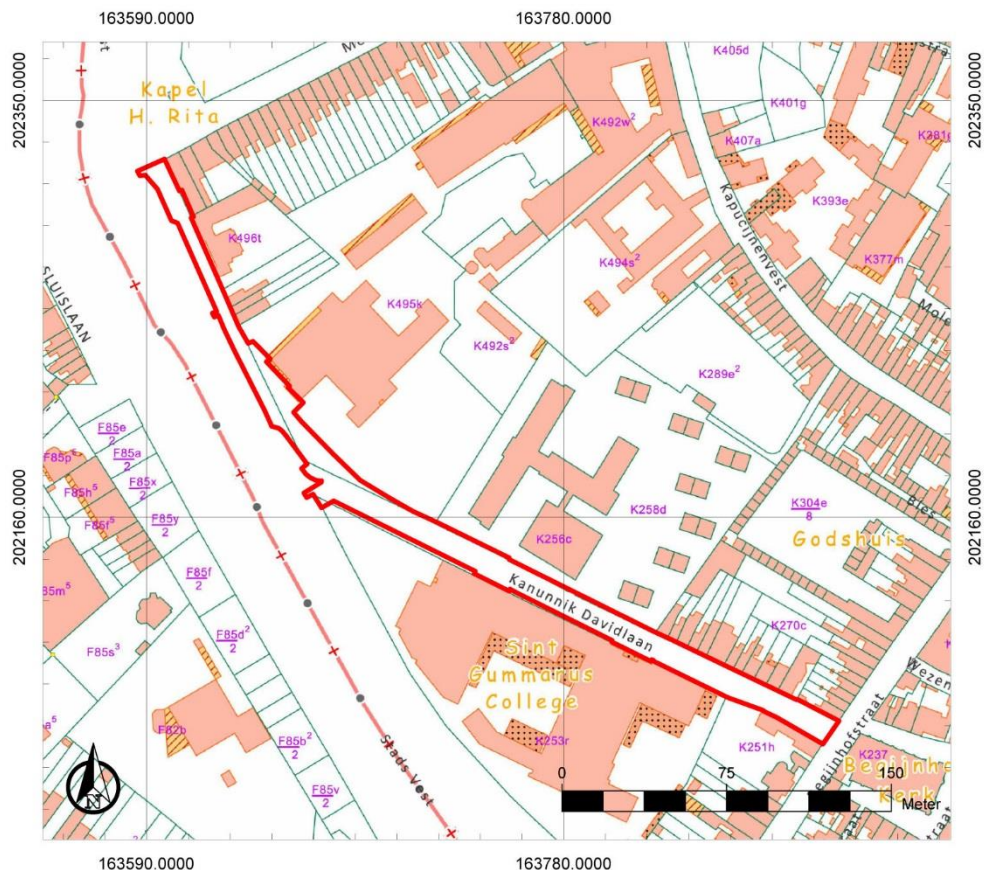
163675, 202188

163905, 202067

163662, 202168

Kadastrale percelen: Lier, afdeling 1, sectie K, nummers 495k (partim) en openbaar domein

Kadastraal plan:

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied

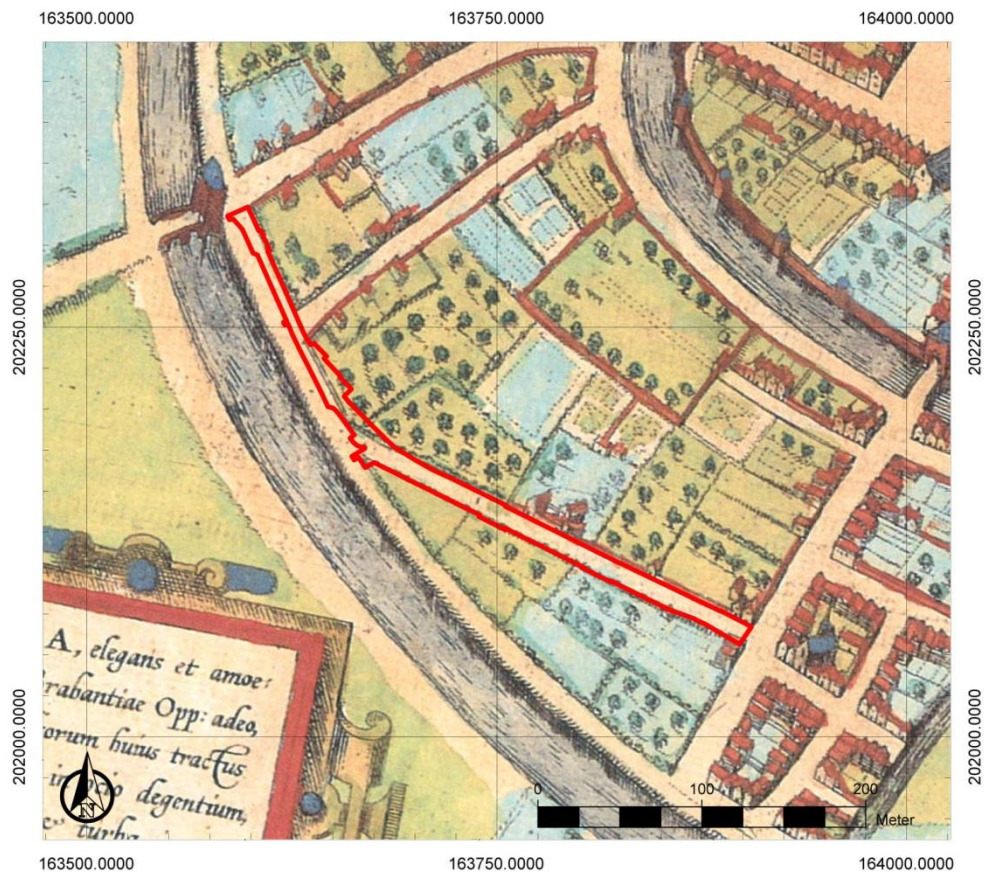
Aanleiding van het vooronderzoek

Zie 2.3.2 in het Verslag van resultaten.

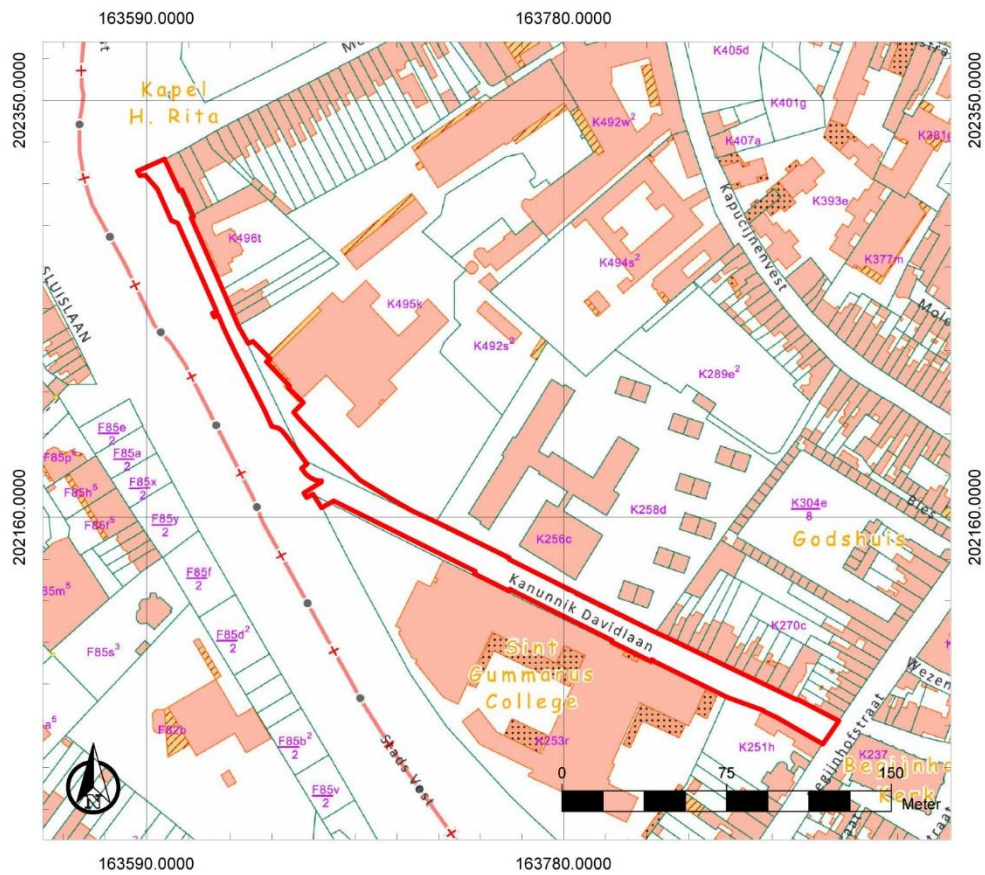
Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Het onderzoeksgebied omvat een wegtracé dat deels in de vallei van de Nete te situeren is. Verder is het te situeren binnen de tweede stadsomwalling van Lier en binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Lier. Gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied dateren uit de metaaltijden, de Romeinse periode, de middeleeuwen, de nieuwe tijd, de nieuwste tijd en een onbepaalde periode.

Reeds op de kaart van Jacob Van Deventer uit omstreeks 1560 is de Kanunnik Davidlaan te zien. De weg gaat dus duidelijk terug op een historische weg. Het is duidelijk dat de Kanunnik Davidlaan vanaf de Mechelse buitenpoort rechtstreekse toegang verschafte tot het begijnhof. De knik in de weg zorgt ervoor dat de straat precies bij de Begijnhofkerk uitkomt en dat er vanaf de vesten een zichtas tot de kerk gecreëerd werd. Het verloop van de weg blijft ongewijzigd doorheen de tijd. Ook de bebouwing langs het onderzoeksgebied blijft lange tijd ongewijzigd. Het is vooral in de 20ste eeuw dat de bebouwing toeneemt.

Figuur 2: Syntheseplan

Figuur 3: Afbakening onderzoekszone voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doelstelling van een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem is nagaan of archeologische niveaus aanwezig zijn in het projectgebied en op welke diepte. Ook dient het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en over het potentieel op kennisvermeerdering. Kunnen de gegevens uit het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem bijkomende informatie aanleveren die toelaten de hypothesen gebaseerd op het bureauonderzoek bevestigen, verfijnen of bij te sturen?

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Zijn resten van het historische wegtracé aanwezig binnen het onderzoeksgebied?
- Wat is de stratigrafische opbouw van het wegtracé? Is hierin een fasering te herkennen?
- Waren grachten aanwezig die de weg flankeerden?
- Bevindt de huidige weg zich op dezelfde plaats als het historische tracé?
- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Zijn relevante archeologische resten aanwezig binnen het onderzoeksgebied? Zo ja, is behoud in situ mogelijk of is verder archeologisch onderzoek nodig?

Onderzoeksmethode

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria:

1° is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein?

2° is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein (levert het iets op)?

3° is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?

4° is het NOODZAKELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Verder archeologisch vooronderzoek is nodig om na te kunnen gaan of resten van het historische wegdek bewaard gebleven zijn. Daarvoor is een onderzoeksmethode nodig die stratigrafisch inzicht biedt, aangezien een site met complexe verticale stratigrafie verwacht wordt. Een landschappelijk booronderzoek en een proefputtenonderzoek komen hiervoor in aanmerking. Beide zijn op dit moment praktisch gezien niet uit te voeren gezien de smalle eenrichtingsstraat en het smalle voetpad dat de weg flankeert. Daarom verdient het de voorkeur het verdere archeologische vooronderzoek uit te voeren tijdens de werken, wanneer de nodige veiligheidsmaatregelen en omleidingsroutes voorzien zijn. Bovendien zijn er dan geen extra kosten voor het opbreken en tijdelijk herstellen van de verharding. Om de werken zo weinig mogelijk te hinderen verdient het de voorkeur om meteen over te gaan tot een proefputtenonderzoek. Dit biedt zowel inzicht in de stratigrafie als in het ruimtelijke verloop van het historische wegtracé.

De onderzoekszone beslaat steeds de oppervlakte van ca. 4868 m², zoals die afgebakend is op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek (Figuur 3). De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk assessment beantwoord zijn.

Onderzoekstechnieken

Het bodemarchief dient onderzocht te worden tot op een diepte van 2,85 m onder het maaiveld (2,35 m effectieve verstoring + 50 cm buffer voor compactie) of totdat alle aardkundige eenheden onderzocht zijn waarin archeologische sites in primaire positie kunnen voorkomen, die relevant zijn voor de vraagstellingen van het onderzoek.

Proefputten

Voor de gehanteerde onderzoekstechnieken is hoofdstuk 8.6 van de Code van Goede Praktijk van toepassing.

Er dienen vier proefputten aangelegd te worden. De aan te leggen proefputten hebben een breedte van minimaal 1 m (Figuur 4) en laten toe veilig te werken. Bedoeling van de proefputten is om op vier verschillende plaatsen een dwarsdoorsnede van het wegtracé te maken. De proefputten omvatten de volledige breedte van de zone waar werken gepland zijn. De proefputten worden aangelegd nadat de verharding verwijderd is. De ligging van kabels en leidingen dient opgevraagd te worden door de uitvoerder van het proefputtenonderzoek en ter plaatse omzichtig geverifieerd te worden. De beoogde oppervlakte die onderzocht dient te worden, bedraagt minder dan 12,5%, omdat het uitvoeren van de vier vermelde doorsneden volstaat om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

Figuur 4: Inplanting van de proefsleuven (blauw)

De proefputten worden aangelegd met een opgravingsvlak per archeologisch relevant niveau om een zicht te krijgen op de verticale stratigrafische opbouw van de te onderzoeken zones. Elke proefput wordt gezien als een beperkte opgraving en wordt zodanig geregistreerd. Muren worden enkel uitbroken wanneer dat noodzakelijk is om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

De proefputten worden aangelegd tot op de moederbodem, of tot op de grondwatertafel. Indien de diepte van de proefput de natuurlijke ondergrond in stratigrafisch primaire positie niet bereikt, worden per proefput enkele boringen of sonderingen tot in de natuurlijke ondergrond in stratigrafisch primaire positie geplaatst om de stratigrafie in kaart te brengen.

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Het programma van maatregelen voorziet een afwijking ten aanzien van de Code van Goede Praktijk met betrekking tot de oppervlakte die onderzocht dient te worden. Gezien de vraagstellingen ten aanzien van het historische wegtracé zijn vooral dwarsprofielen op dit tracé van belang. Daarom wordt gekozen voor proefputten. Vier proefputten volstaan om de vooropgestelde onderzoeksvragen te beantwoorden. Dit resulteert echter in een lagere onderzochte oppervlakte dan 12,5 % van het onderzoeksgebied.